

ДО ПРОБЛЕМИ ВІДБОРУ ТЕКСТІВ ДЛЯ ЧИТАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ

Сьогодення вимагає від учителя початкової школи вільного володіння іноземною мовою. Важливим фактором іншомовної підготовки фахівців для початкової ланки освіти є навчання читання. У статті представлена спроба визначення оптимальних шляхів підготовки текстів для читання на заняттях з англійської мови студентами – майбутніми вчителями початкової школи. Зокрема, визначаються вимоги, яким мають відповідати тексти для читання на заняттях з англійської мови; аналізується специфіка роботи з текстами на електронних носіях і в мережі Інтернет; формулюються критерії відбору текстів.

Ключові слова: *початкова ланка освіти, навчання іноземної мови, текст для читання, вимоги до текстів, критерії відбору текстів для читання.*

Постановка проблеми. В епоху глобалізації економіки, розвитку інформаційних і нанотехнологій зростає роль іноземної мови загалом й англійської зокрема як провідного засобу комунікації та здобуття сучасних знань. Чинними програмами передбачено вивчення іноземних мов вже на етапі початкової школи. Згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти, метою вивчення іноземної мови є формування в учнів комунікативної компетентності з урахуванням комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань і навичок, оволодіння уміннями та навичками спілкуватися в усній і письмовій формі з урахуванням мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях [1]. Вітчизняна освіта потребує висококваліфікованих педагогічних кадрів, спроможних належним чином реалізувати актуальні завдання. І йдеться не тільки про майбутніх фахівців із початкової освіти, котрі здобуватимуть спеціалізацію "Англійська мова". На наше глибоке переконання, будь-який сучасний учитель початкової школи зобов'язаний вільно володіти хоча б однією іноземною мовою.

Важливим фактором іншомовної підготовки фахівців для початкової ланки освіти є навчання читання. На нашу думку, ефективність цього процесу безпосередньо залежить від правильного відбору навчального текстового матеріалу. Також варто зважати й на те, що сучасні студенти працюють не тільки з традиційними текстами на паперовій основі, а й активно використовують електронні носії та інформацію з мережі Інтернет. Таким чином, перед викладачем ВНЗ постає низка питань, що потребують вирішення: підготовка й відбір текстів для читання; вимоги, яким вони мають відповідати; критерії, за якими ці тексти слід відбирати; специфіка роботи з текстами, представленими на електронних носіях.

Аналіз останніх досліджень. До проблеми відбору навчального текстового матеріалу для навчання іншомовного читання студентів зверталися методисти Галина Барабанова [2], Оксана Бігич [3], Наталія Гальскова [4], Надія Гез [4], Софія Ніколаєва [5], Юхим Пассов [6], Наталія Петранговська [7], Інна Самойлюкевич [8], Софія Фоломкіна [9], Світлана Шевченко [10] та ін. Проте питання відбору текстів для підготовки вчителів саме початкової ланки освіти ще не досліджене належним чином. Це дає підстави вважати обрану наукову проблему новою й актуальною.

Мета статті: визначити оптимальні шляхи підготовки текстів для читання на заняттях з англійської мови студентами – майбутніми вчителями початкової школи.

Завдання дослідження:

визначити вимоги, яким мають відповідати тексти для читання на заняттях з англійської мови в навчально-науковому інституті педагогіки;

проаналізувати специфіку роботи з текстами на електронних носіях і в мережі Інтернет;

сформулювати критерії, за якими ці тексти слід відбирати.

Виклад основного матеріалу. Використання іншомовних текстів для читання в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи є необхідним фактором здобуття нових знань та їх професійного становлення в цілому. Саме монологічний текст за обраним фахом є об'єктом відбору текстів для читання. За визначенням Софії Фоломкіної, навчальним текстом є будь-який текст, що лежить в основі навчання, незалежно від того, чи є він оригінальним, чи складеним авторами навчальних матеріалів [9: 51].

Зміст навчання фахівців для початкової ланки освіти найперше визначається професійно-спрямованим підходом, а в самих текстах для читання має відобразитися спеціальна тематика. У процесі відбору друкованих текстів викладач повинен орієнтуватися на загальні вимоги, які висуваються до такого виду роботи: змісту, обсягу, структури тексту та мовного матеріалу. Немає сумнівів у тому, що тексти для читання повинні відповідати рівню підготовки студентів; відобразити питання, які входять у

коло їх професійних інтересів; презентувати сучасну наукову інформацію. Врешті-решт, такий навчальний текст повинен бути написаним бездоганною літературною мовою.

Сучасний викладач ВНЗ має враховувати і специфіку роботи з комп'ютерними текстами. Світлана Шевченко справедливо вважає, що особливості читання з екрана монітора, а також лінгвістичні та психологічні передумови розуміння іншомовного повідомлення зумовлюють вимоги до відбору й організації текстів у комп'ютерних програмах:

загальні вимоги (проблемність; виховна цінність; відповідність віку, інтересам, рівню сформованості у студентів умінь читання);

вимоги *до мовної форми* текстів (наявність граматики активного й пасивного мінімуму; оптимальне співвідношення знайомої та незнайомої лексики; наявність у тексті лексики, яка утворює одне тематичне поле);

вимоги *до структурно-сислової організації* текстів (когерентність; зв'язність; композиційно-логічна завершеність; інформативність);

вимоги, *специфічні для навчання ознайомлювального читання з екрана монітора* (наявність паралінгвістичних засобів, розміщення текстів у комп'ютерних програмах у певній послідовності: на початку навчання пропонувати невеликі за обсягом тексти, в яких використовується здебільшого знайомий мовний матеріал, не дуже складний для розуміння в мовному і змістовому планах, поступово переходячи до складніших і більших за обсягом текстів) [10: 7].

Указані особливості читання з екрана монітора, а також психолого-лінгвістичні передумови розуміння іншомовного повідомлення зумовлюють вимоги до відбору текстів із мережі Інтернет. Успішність розуміння залежить не тільки від умінь викладача організувати читання та від умінь студента реалізувати цей вид діяльності, але й від того, на якому саме текстовому матеріалі це навчання здійснюється. Зміст текстів впливає на мотивацію студента, а структурно-сислові та мовні особливості текстів – на перебіг процесу читання.

Усе це дозволяє виділити такі критерії відбору текстів для читання з мережі:

- системність (використання науково обґрунтованих принципів відбору текстів за наявності спільних ознак усіх компонентів текстового матеріалу: належність до оригінальної англійської літератури, професійна спрямованість текстів);
- можливість реалізації (використання отриманої інформації для подальшого застосування в майбутній професії та для розвитку інших видів мовленнєвої діяльності, головним критерієм є забезпечення доступності для конкретних користувачів);
- апроксимованість (можливість заміни одних компонентів текстового матеріалу іншими, але адекватними, змінність даного розподілу компонентів за групами, виходячи із доступності для студентів із різним рівнем підготовки, відкритість);
- поліфункціональність (виконання всіма компонентами відібраного текстового матеріалу ряду функцій: мотиваційно стимулююча, інформативно-комунікативна, виховничо-впливаюча, навчально-керуюча);
- тематичність (відповідність дисциплінам, що вивчаються у ВНЗ, і темі заняття);
- новизна інформації і пізнавальна цінність із тієї чи іншої теми також є важливою вимогою до відбору;
- доступність за змістом; наявність деталізуючої інформації полегшує сприйняття для студентів;
- обмеженість смислової насиченості [7: 52].

Успіх у навчанні читання залежить від правильною поетапної організації, від використання різноманітних форм перевірки, від чіткого формулювання завдань учителем.

1. *Дотекстовий* етап має включати в себе аналіз як мовних, так і гіпотетичних смислових труднощів у поданому тексті; прогнозування змісту тексту за такими параметрами: заголовок, ілюстрації до нього, перше або останнє речення, ключові слова та ін; визначення комунікативної установки на читання тексту. На цьому етапі пропонуємо такі завдання:

Обговорення теми тексту зі студентами:

Students share their own experience of the topic of the text. If possible use the same tense as the text uses.

e.g. *Dog at home.*

Does anyone have a dog? My friend had a dog and it was a very naughty dog. One day it was running very fast and broke a very expensive vase. What do you think he did?

Робота з ілюстраціями:

Before reading, skim through the illustrations and get a sense of contents, characters or setting.

Look at the front cover, skim through text browsing at pictures, predict the story.

Read the text, and discuss the difference between the prediction and what happened.

Give groups/ pairs of students a set of pictures from the book and ask them to sequence them, prior to reading.

Знайти відповідність між словами та їх значеннями, поданими праворуч:

1. mighty c. powerful or strong.
2. uncomfortable a. not comfortable.
3. wear d. to carry or have (a garment, etc.) on one's person clothing.
4. breast b. the front part of the body from the neck to the abdomen.

Читацькі питання:

Ask the students to think of some questions they would like to answer by reading the text.

Оглядове читання:

Talk about how this is used to predict the content of the text.

2. *Під час читання тексту* викладач має постійно звертати увагу на те, як студенти – майбутні вчителі початкової школи опановують техніку виразного читання тексту, зокрема удосконалюють навичку розстановки логічних наголосів.

Читання за зразком:

Use hard words and difficult phrases to show the students how you read the text.

"Читання-пазл":

Have 3 or 4 different readings at different levels to cater for different abilities in the class, about the same topics. In groups students read one reading, and become experts about that reading. They share the information with members of other groups. This provides a real purpose for reading, and authentic context for summarising, as the experts decide what information they share.

3. *Післятекстовий* етап включає контроль розуміння змісту (основного й детального) тексту; обговорення змісту тексту, підготовку до переказу тексту, складання плану розповіді, вибір із тексту слів, словосполучень, фраз для використання в різних висловлюваннях, переказ тексту. Традиційними на даному етапі є **завдання на встановлення відповідності**, в яких пропонується підібрати заголовки до текстів / частин текстів із поданих варіантів; твердження / ситуації до оголошень / текстів; запитання до відповідей або відповіді до запитань; **завдання з вибором однієї правильної відповіді**; **завдання на заповнення пропусків у тексті**. Особливий інтерес у студентів викликають такі види вправ, запропоновані зарубіжними методистами:

Відновлення послідовності подій:

Cut up paragraph into sentence strips and mix them up, reorder into paragraph, cut up sentences into words and mix them up, reorder into sentences.

Відновлення тексту:

Cut an excerpt of text into paragraphs or sentences, students to put into order and explain their answer.

Читацький театр:

Students each have a copy of the book, choose a child for each character's dialogue, the other children read narration. Practise the reading for the performance. Students could script their own text based on the story. (innovate the text).

"Мовчазний пазл":

The group needs to decide the main events, and then how they will be shown, and then how to move quickly from one to the next. No talking is required. Preparation of the tableaux allows discussion of the main elements characters and events of the story.

Оновлення тексту:

Change the story, but keep the same story line with different characters, main events.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, знання іноземної мови є необхідним фактором професійного становлення майбутніх педагогів початкової ланки освіти. Робота з навчальними текстами, представленими на паперовій основі, на електронних носіях і в мережі Інтернет сприяє більш ефективному опануванню мови студентами, набуттю ними необхідних комунікативних умінь і навичок. Вимоги та критерії до відбору текстів для читання студентами навчально-наукового інституту педагогіки відповідають загальним вимогам, вимогам до мовної форми текстів, вимогам до структурно-сислової організації текстів, специфічним вимогам до навчання читання з екрану монітора. Наступним етапом у вирішенні даної проблеми ми вважаємо підготовку текстів на електронних носіях для читання на заняттях з англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>.
2. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному вnz : [навч. посіб. для студ. пед. вищ. навч. закл. і філол. ф-тів за фахом "Іноземні мови"] / Г. В. Барабанова. – К. : ІНККОС, 2005. – 315 с.

3. Бігич О. Б. Теоретичні основи формування методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : 13.00.02 "Теорія та методика навчання : германські мови" / О. Б. Бігич. – К., 2005. – 36 с.
4. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам : лингводидактика и методика : [учебное пособие] / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – 3-е изд., стер. – М. : Академия, 2006. – 336 с.
5. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : [підруч. для студ. вищ. навч. закладів] / С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігич, Н. О. Бражник та ін. ; ред. : К. І. Онищенко. – К. : Ленвіт, 2002. – 327 с.
6. Пассов Е. И. Концепция коммуникативного иноязычного образования : теория и ее реализация / Е. И. Пассов, Л. В. Кибирева, Э. Колларова. – С.-Пб. : Златоуст, 2007. – 199 с.
7. Петранговська Н. Р. Мета та завдання навчання професійно спрямованого монологу-міркування студентів немовного вищого закладу освіти / Н. Р. Петранговська // Вісник КНЛУ. – Вип.4. – С. 52–58.
8. Професійно-методична підготовка майбутнього вчителя іноземної мови у вищому навчальному закладі : [навчально-методичний посібник] / [укладачі : Л. В. Калініна, І. В. Самойлюкевич, Л. І. Березенська та ін. ; за заг. ред. І. В. Самойлюкевич]. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2008. – 165 с.
9. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С. К. Фоломкина. – М. : Высшая шк., 1974. – С. 51–52.
10. Шевченко С. І. Формування комунікативної компетенції в читанні англійською мовою із застосуванням комп'ютерних технологій у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 "Теорія та методика навчання : германські мови". – К., 2004. – 22 с.

REFERENCES (TRASLATED & TRANSLITERATED)

1. Pro zatverdzhennia Derzhavnogo standartu pochatkovoї zahalnoi osvity [About Claim of State Standart of Primary General Education] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 kvitnia 2011r. № 462 [Elektronnyi resurs] / Kabinet Ministriv Ukrainy [Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine from April, 20 in 2011 № 462 / Cabinet of Ministers of Ukraine. – Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF>.
2. Barabanova H. V. Metodyka navchannia profesiino-orientovanoho chytannia u nemovnomu VNZ [Methodology of Teaching the Professionally-Oriented Reading in Non-language HEE] : [navch. posib. dlia stud. vysch. navch. zakl. i filol. f-tiv za fakhom "Inozemni movy"] / H. V. Barabanova. – K. : INKOS, 2005. – 315 s.
3. Bihych O. B. Teoretychni osnovy formuvannia metodychnoi kompetentsii maibutnoho vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly [Theoretical Basis of Forming Methodical Competence of Perspective Foreign Language Primary School Teacher] : avtoref. dys. na zdobuttia nayk. : 13.00.02. "Teoriya ta metodyka navchannia : hermansky movy" ["Theory and Methodology of Education : Germanic Languages"] / O. V. Bihych. – K., 2005. – 36 s.
4. Halskova N. D. Teoriya obychenia inostrannym yazykam : lingvodidaktika i metodika : [uchebnoe posobie] [Theory of Foreign Languages Teaching : Language and Methodology] / N. D. Halskova, N. I. Hez. – 3-e izd., ster. – M. : Akademiia, 2006. – 336 s.
5. Nikolaieva S. Y. Metodyka vykladannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh : [Methodology of Teaching Foreign Languages at Secondary Educational Esablishments.] : [pidruch. dlia stud. vysch. navch. Zakladiv] / S. Y. Nikolaieva, O. B. Bigych, N. O. Brazhnyk ta in. ; red. : K. I. Onyschenko. – K. : Lenvit, 2002. – 327 s.
6. Passov Y. I. Kontsepsiya kommunikativnogo inoyazychnogo obrazovania : teoriia i yeio realizatsiia [Concept of Communicative Foreign Education : Theory and Its Realization] / E. I. Passov, L. V. Kibireva, E. Kollarova. – S-Pb. : Zlatoust, 2007. – 199 s.
7. Petranhovska N. R. Meta ta zavdannia navchannia profesiino spryamovanoho monolohu-mirkyvannia studentiv nemovnoho vyschoho zakladu osvity [Aim and Tasks of Teaching of the Professionally-Oriented Monologue-Reflection of Students of Non-Language Higher Educational Establishment] / N. R. Petranhovska // Visnyk KNLU. – Vyp. 4. – S. 52–58.
8. Profesiino-metodychna pidhotovka maibutnoho vchytelia inozemnoi movy u vyschomu navchalnomu zakladi [Professional and Methodical Preparation of a Prospective Foreign Language Teacher at Higher Educational Establishment] : [navchalno-metodychnyi posibnyk] / [ukladachi : L. V. Kalinina, I. V. Samoilukevych, L. I. Berzenska ta inshi ; za zah. red. I. V. Samoilukevych]. – Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka, 2008 – 165 s.
9. Folomkina S. K. Obuchenie chteniiu na inostrannom yazyke v neyazykovom vuze [Teaching Foreign Language Reading at the Non-Language Higher Educational Establishment] / S. K. Folomkina. – M. : Vysshiaia shk., 1974. – S. 51–52.
10. Shevchenko S. I. Formuvannia komunikatyvnoi kompetentsii v chytanni angliiskoiu movoiu iz zastosuvanniam kompiuternykh tekhnolohii u vyschykh navchalnykh zakladakh [The Formation of Communicative Competence in through Reading in English Using of Computer Technologies at Higher Educational Establishments] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. pед. nauk : 13.00.02 "Teoria ta metodyka navchannia : hermanski movy" ["Theory and Methodology of Education : Germanic Languages".] – K., 2004. – 22 s.

Гаращук К. В. К проблеме отбора текстов для чтения на занятиях по английскому языку в процессе подготовки учителей начального звена образования.

Наше время требует от учителя начальной школы свободного владения иностранным языком. Важным фактором иноязычной подготовки специалистов для начального звена образования является обучение чтению. В статье представлена попытка определения оптимальных путей подготовки текстов для чтения студентами – будущими учителями начальной школы на занятиях по английскому языку. В частности, определяются требования, которым должны соответствовать тексты для чтения на занятиях по английскому языку; анализируется специфика работы с текстами на электронных носителях и в сети Интернет; формулируются критерии отбора текстов.

Ключевые слова: начальное звено образования, обучение иностранному языку, текст для чтения, требования к текстам, критерии отбора текстов для чтения

Haraschuk K. V. To the Problem of Texts Selection for Reading in the Process of Preparation Primary Education Teachers During the English Language Classes.

The globalization of economy and the ICT and nana technologies development increase the role of foreign language in general and the English language in particular as a key communicative means and modern knowledge acquisition. Foreign language studying at primary school is provided by the current curricula in Ukraine. The present time requires free foreign language acquisition from primary teachers irrespective of the received speciality at higher educational establishment. Teaching reading is an important factor in foreign language training of primary education specialists. The efficiency of this process directly depends on the accurate selection of educational text material. The teacher faces a range of problems demanding solution: preparation and selection texts for reading; corresponding requirements; text selection criteria; specificity of work with e-texts and internet texts. The problem of text selection for primary education has not been properly studied yet. The article attempts at defining the most effective ways of preparation texts for reading at the English language classes for students, future primary school teachers. The tasks of the investigation are: to define the requirements the texts for reading at the English Language classes of the Education and Scientific Institute of Pedagogy should correspond; to analyze the specificity of work with e-texts and internet texts; to form the selection text criteria. It has been determined that the properly organized work with different educational texts can intensify the process of students' language acquisition; obtain the required communicative abilities and skills. The requirements and criteria of text selection for reading for students of the Education and Scientific Institute of Pedagogy should correspond to general, language texts form, structure and meaning text organization requirements; specific requirements for teaching reading from the computer screen.

Key words: primary education, foreign language teaching, text for reading, text requirements, texts selection criteria for reading.